

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 2 maj 1905, kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 4 och 28 regeringsformen.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 65, hvilken blifvit till konstitutionsutskottet öfverlämnad, har herr *M. Dahn* föreslagit följande ändring i och tillägg till §§ 4 och 28 regeringsformen att hvila för vidare grundlagsenlig behandling:

Regeringsformen.

§ 4.

Konungen äger allena — — — — —
— — — — — af den rena evangeliska läran.

Statsrådet och chefen för utrikesdepartementet må dock äfven kunna vara norsk man.

§ 28.

1:o. Konungen äger att i Statsrådet — — — — —
där sådana hittills ägt rum.

Till ämbeten och tjänster inom utrikesdepartementet kunna äfven norske män utnämnas och befordras.

Konungen vare äfven obetaget — — — — — som under departementet höra.

2:o. Konungen äger — — — — — Statsrådet utnämnas.

Såsom skäl för sitt förslag har motionären anført följande:

»Välbetänkt hade det varit, om man vid unionens tillkomst fattat utrikesangelägenheterna som en unionell sak. Men Kielerfredens bestämmelser hägrade då ännu för svenska statsmän. Man hade vant sig vid att anse Norge som en realitetsersättning för förlusten af Finland. — Därför hade vi ju kämpat mot Napoleon och hans bundsförvandt Danmark.

Emellertid fann man snart, att det var både nödvändigt och praktiskt att låta norske män, som ägde kännedom om sitt lands lagar och förvaltning, komma in som ämbets- och tjänstemän i utrikesdepartementet, hvilket ju visserligen var ett svenskt ämbetsverk, men som enligt sakens natur fått en allt mera unionell karaktär. Och från och med år 1825, d. v. s. under de senaste 80 åren, hafva norske män innehaft ämbeten och tjänster inom utrikesdepartementet — utnämnda och förordnade omväxlande i svenskt statsråd (enligt 28 § regeringsformen) och i ministeriell konselj (enligt 11 § regeringsformen) intill år 1859—60 och därefter uteslutande i ministeriell konselj. — Denna nödvändigbefunna praxis har utbildats vid sidan om grundlagen, men tolererats af Riksdagen (konstitutionsutskottets anmärkningar vid 1859—60 och 1900 årens riksdagar hafva ej föranlett någon åtgärd) och enligt allas mening varit till unionens gagn. Hvad vore då naturligare och med unionell rättvisa bättre öfverensstämmande än att de svenska statsmakterna vidtoge sådan ändring i 28 § regeringsformen, hvori ju Konungens utnämningssätt till ämbeten och tjänster är fastställd, att bland eller rättare före de redan varande undantagen från den allmänna regeln det infördes en bestämmelse, att norsk man kunde utnämnas och befordras till ämbeten och tjänster inom utrikesdepartementet och således äfven till departementschef. Konungen äger ju enligt 28 § regeringsformen ej blott »kalla och befordra» utländske lärare och läkare af utmärkt förtjänst till ämbeten och befattningar inom riket, utan äfven i militära ämbeten »nyttja utländske män af sällsynt skicklighet, dock ej till kommandanter i fästningarna».

Det har redan vid 1877 års riksdag i Andra Kammaren af en ärad ledamot, hvars framsynthet i unionella spörsmål och varma nit för unionens sunda utveckling på likställighetens grund är allmänt bekant, föreslagits ett tillägg till 28 § regeringsformen, hvarigenom ofvannämnda praxis skulle komma i öfverensstämmelse med grundlagen. Men förslaget afstyrktes af konstitutionsutskottet och afslogs af Riksdagen, därför att man ansåg, att bestämmelser härom borde göras i riksakten. Och detta bör ock ske, när Norge vill vara med om en

gemensam unionell utrikesminister, då denne såväl som öfriga ämbets- och tjänstemän inom utrikesdepartementet böra utnämnas i sammansatt statsråd (enligt 5 § riksakten). Men för närvarande bör, enligt min åsikt, ett tillägg till 4 och 28 §§ regeringsformen göras; något som ju äfven vid 1900 års riksdag från skilda håll framhölls, bland andra af en af Första Kammarens främste representanter, som — väl ej utan en viss ironi — yttrade, »att det hade varit vida lyckligare och bättre, om utskottet hade sökt använda sin förmåga på att i grundlagsenlig väg åstadkomma en rättelse, hvarigenom det öfverklagade förhållandet möjligen blifvit öfverflödigt.»

Utskottet, som icke anser de nuvarande förhållandena lämpliga för upptagande från Riksdagens sida af ett förslag i den riktning motionen innehåller, inskränker sig till att hemställa,

att förevarande motion icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 maj 1905.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.

Reservationer:

af herr *Blomberg* med afseende å utskottets motivering;

af herr *J. F. Nyström*, som ansett, att utskottets motivering bort hafva följande lydelse:

»Utskottet, som finner det vara olämpligt, att åt utländsk man medgifves rätt att vara ledamot af Sveriges statsråd, och som för öfrigt anser, att under nuvarande förhållanden förslag till lagändringar i frågor, som beröra unionen, icke böra från Riksdagens sida framläggas, hemställer,

att förevarande motion icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.»
